



## פנחס ורדין ז"ל

מאת: חוד סלע, מפמ"ר פיזיקה (אמריטוס)

### בט"ו באייר תשע"ב (7 במאי 2012) הלך לעולמו חברנו פנחס ורדין ז"ל בהיותו כבן 87 שנים.

אעלה מספר נקודות לזכרו של פנחס שהיה מאחורני דור הנפילים בהוראת הפיזיקה. הכרתי אותו לראשונה בשנות השבעים של המאה הקודמת כשבחן במעבדה את תלמידי, בראשית שנות עבודתי בהוראת הפיזיקה. כבר אז הוא עשה עליי חשם עז בהיקף ידיעותיו בתחום ובמעם הליכותיו עם התלמידים.

תחנה שנייה בהיכרותנו הייתה בשנת 1973 שבה הצטרפתי לצוות הפיזיקה-כימיה באגף לתכניות לימודים בירושלים, בהנהגתם של פרופ' יהודה שדמי, ד"ר נתן אורפי, יצחק צילג (כלם מנוחתם עדן) ואחרים. צוות זה שפנחס היה חבר בו, עסק בפיתוח חומרי למידה בחטיבת הביניים. שמו של פנחס, כאחד המחברים, הופיע על ספרי לימוד כגון "כוח משקל ומסה", "האנרגיה בגלגוליה" ועוד. ספרים אלו של "הקבוצה הירושלמית" עמדו בתחרות מול חומרים מקבילים שפותחו במכון ויצמן על-ידי "הקבוצה הרחובותית". בתקופה זו, בעודו מרכז את הפיזיקה בתיכון שלייד האוניברסיטה (ליד"ה), פנחס הוציא לאור את חוברת ניסויי המעבדה שלו, שהספיקה לשרת אלפי תלמידים ומורים, עד שהפכה עם הזמן ליקרת המציאות, בהיעדר הדפסות חוזרות שלה.

במקביל להוראה ולכתיבה עסק פנחס גם בהכשרת המורים לפיזיקה מטעם האוניברסיטה העברית תחת שרביטו של ד"ר מאיר שפירא, המנהל המיתולוגי של ליד"ה, מחברם של ספרי פיזיקה פופולריים ומורהו של פרופ' עמוס דה-שליט. כמו כן היה פנחס פעיל בשנים אלו בארגון המורים העל-יסודיים, בין השאר במאבקים לשיפור תנאי העבודה של המורים ולצמצום מספר התלמידים בכיתה ובקבוצת המעבדה.

בתקופת עבודתנו באגף לתכניות לימודים קיימנו ישיבות עבודה משותפות הן בחדרו הירושלמי של פרופ' שדמי, שהיה חבר קיבוץ מזרע, והן בביתו של פנחס ברמת מוצא הקרובה לירושלים. כפי שנמסר לי על-ידי משפחתו היה פנחס מראשוני הפעילים בשיקום חורבות בית-הכנסת העתיק של מוצא ובהחזרתו לפעילות שוטפת.

חחו הציונית של פנחס החלה לפעום כבר בארץ מולדתו, באוסטרליה, נמשכה בעלייתו ארצה עם אשתו ובתו הפעוטה ובאה לידי ביטוי לאורך כל חייו. בסוף שנות השבעים, בשנת השבתון שלו, התנדב פנחס לחזק את הוראת הפיזיקה בבית הספר דנציגר בקריית שמונה. התנדבות זו נמשכה שנים אחר כך, שנים שבהן נהג לנסוע יומיים בשבוע לקריית שמונה ובשאר הימים המשיך ללמד בירושלים, וכל זאת בלי לפגוע בשאר המשימות שהיה שותף להן. על תרומתו הרבה להוראת הפיזיקה בקריית שמונה ובצפון יוכלו להעיד ד"ר צבי צמרת, שהיה באותה תקופה מנהלו של ביה"ס דנציגר, ופרופ' ירון שור שריכז את הוראת הפיזיקה לאחר עזיבתו של פנחס, ואף קיבל את ניהול בית-הספר.

עם התמנותי לתפקיד מפמ"ר הפיזיקה בסוף שנות השבעים, היה פנחס לאחד מראשוני המדריכים בפיזיקה יחד עם מאיר פויכטוונג, חיים בחקה, יהודה קליין, רלו שוורץ, זכרם לברכה, ויבדלו לחיים אחים רחל ברדה, אשר כץ, יוסף מאיר ועדי רוזן. במסגרת תפקיד זה היה פנחס בין מעצבי ההדרכה המקצועית בפיזיקה. הוא השתתף בחופשות בסדנאות למדריכים ולבני משפחותיהם שגורו במקומות שונים, מאילת בדרום ועד לשלומי בצפון. תפקיד מרכזי היה לפנחס בקידום חובת בחינות המעבדה ובשיפור משמעותי של רמת המעבדות בבתי הספר. עד אז ניתן היה לבחור ב"שאלון השלמה" במקום בחינה במעבדה, גם ברמת 5 יח"ל, ורבים מבתי הספר ניצלו זאת והזניחו את מעבדותיהם.

פנחס היה פעיל בוועדות שונות, בוועדת המקצוע, בוועדת תכנית הלימודים ובוועדת השאלונים לבגרות. הוא תרם רבות לאיחודה של תכנית הלימודים בפיזיקה, שהורכבה עד אז מ"התכנית הרגילה" ומ"תכנית רחובות" (שהתבססה בעיקר על תכנית ה-PS.S.C.). לאחר שבחינת המעבדה התקבלה כחובה, פעל פנחס להכנסת מסגרת מקבילה לבחינה זו, הלא היא הבחינה במתכונת החקה, הקיימת עד היום. הוא הפעיל מתכונת זו כניסוי על תלמידיו ולאחר שנחל הצלחה וקיבל את אישור המערכת, הוא היה מראשי המשכנעים לבחור בה, הן בכנסים ובהשתלמויות מורים שריכז והן מעל דפי "תהודה".

בשלב מסוים פרש פנחס מריכוז הפיזיקה בליד"ה ועבר עם רעייתו לבאר שבע, כדי להיות קרוב יותר לבנותיו ולנכדיו. עם הגיעו לדרום פנה לעמיתו להוראת הפיזיקה, משה זילברמן, ששימש בתקופה זו כראש עיריית באר שבע, בבקשה להשתלב בהוראה במערכת העירונית. את בקשתו התנה בכך שיקבל משרת הוראה באחד מבתי הספר החלשים ביותר שבעיר. מבוקשו ניתן לו, ופנחס החל קריירה חדשה בהוראת הפיזיקה, בתיכון מקיף עירוני ד'. בית ספר זה סבל מתדמית נמוכה ומבעיות חברתיות רבות, ורק תלמידים מעטים למדו פיזיקה. בתוך שנים ספורות חולל פנחס נפלאות כשלמעלה מחמישים תלמידים בכל מחזור ניגשו לבחינות הבגרות בפיזיקה. גם בעיר הדרומית לא זנח את שאר תפקידיו כולל ריכוז מעבדות החקה, העברת השתלמויות ארציות ומחוזיות והדרכת מורים, והפעם במחוז הדרום.

פנחס היה אהוד על תלמידיו ועל עמיתיו להוראה, נעים הליכות, רחב אופקים ובעל ערכים. הוא פעל לקידום הוראת הפיזיקה בכל הרבדים, לא רק לטעונו הטיפוח, אשר משרד החינוך השקיע בהם משאבים רבים באותן השנים, אלא גם למצטיינים, למחוננים ולתלמידים הומניסטיים.

לא רק במערכת החינוך שלנו היה פנחס מוערך. כבר בסוף שנות החמישים נשלח על ידי אונסקו לקידום הוראת הפיזיקה בארצות מתפתחות, כדוגמת ליבריה. שם עסק בכתיבת ספרי לימוד ובהכשרת מורים באוניברסיטה. בהמשך נשלח על ידי משרד החוץ כמזכיר לפיתוח מעבדות לפיזיקה וקיבל שבחים רבים על כך.

עוד בחייו זכה פנחס לראות מקצת מהוקרת מערכת החינוך לפעלו. בשנת תשמ"ג, לפני 26 שנים, היה אחד הראשונים שקיבלו את הפרס השנתי למורה המצטיין לפיזיקה על שם עמוס דה-שליט. בדברי תודתו בטקס קבלת הפרס שילב בין המצוי לרצוי והתווה את האני מאמין שלו בתחום החינוך הפיזיקלי, שכה התמסר לקידומו.

גם בשנותיו האחרונות, כל עוד ראייתו אפשרה זאת, המשיך להשתתף בהכנת בחינות מעבדת החקר ובמקביל היה גם בין הפעילים בקהילה המסורתית בבאר שבע, והפך להיות אחד מראשיה.

**יהי זכרו ברוך.**